

Inarin kunta

LAUSUNTO

inari@inari.fi

30.7.2026

Dnro 337/2026

INARIN KUNNAN RAKENNUSJÄRJESTYSEHDOTUS

Inarin kunta pyytää lausuntoa rakennusjärjestyksen ehdotuksesta.

Inarin kunnan alueelle sijoittuu Sallivaaran, Hammastunturin, Ivalon, Paatsjoen, Muotkatunturin, Muddusjärven, Vätsärin ja Näätämön paliskunnat. Alue sijoittuu erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle (PHL 2§) sekä saamelaidunalueelle (Laki saamelaiskäräjistä 4§).

Poronhoito on merkittävä elinkeino Inarin kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito ylläpitää kunnan monipuolista elinkeinorakennetta. Erityisesti pienemmissä kylissä poronhoito on merkittävä työllistäjä ja elinvoimaisuuden, maisemakuvan ja turvallisuuden ylläpitäjä. Paliskuntien poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön.

Poronhoidon huomioiminen

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa ja muussa poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää, sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2§). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2§).

Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset tähän on lueteltu laissa. PHL 31 §:n mukaan saamelaidunalueella porojen laiduntamista koskevat rajoitukset ja aitaamisvelvollisuus koskevat ainoastaan tiettyjen ehtojen täyttyessä viljelyksiä ja metsänuudistusalan taimikoita, eivät asutusta, loma-asutusta, puutarhoja tai yritystoimintaa (PHL 31§).

Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Neuvottelut on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa, vaikka kyse ei olisikaan valtion maista.

Poronhoito perustuu vapaaseen laidunnukseen. Poronhoito on toiminta-alueellaan laaja-alainen maankäyttäjää. Kaikki muu maankäyttö poronhoitoalueella vaikuttaa enemmän tai vähemmän poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. Poronhoitoalueella maankäytön yhteensovittaminen on siis äärimmäisen keskeinen kysymys. Poronhoidolle keskeisillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla on kyettävä turvaamaan rauhallisuus ja yhtenäisyys sekä poronhoidon toiminnalliset edellytykset ja on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja rakenteet.

Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioinnosta ja säilyttämisestä. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 koko kaava-aluetta koskeva yleismääräys edellyttää: *"Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä kolttala-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa."*

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Paliskuntain yhdistys ehdottaa rakennusjärjestykseen lisättäväksi kohdan poronhoidon huomioimisesta:

Rakentaminen poronhoitoalueella

Inarin kunnan alueelle sijoittuu Sallivaaran, Hammastunturin, Ivalon, Paatsjoen, Muotkatunturin, Muddusjärven, Vätsärin ja Näätämön paliskunnat. Alue sijoittuu erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle (PHL 2§) sekä saamelaisten kotiseutualueelle (Laki saamelaiskäräjistä 4§).

Inarin kunnan myymien ja vuokraamien tonttien luovutusasiakirjoissa tulisi olla maininta tontin sijaitsemisesta poronhoitoalueella, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää siten, että siitä aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa.

Rakennuspaikkojen sijoittelun osalta kaavan yleismääräyksiin tulisi lisätä määräys: "Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain 3 §:n takaama porojen vapaa laidunnusoikeus." PHL 31 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueella porojen laiduntamista koskevat rajoitukset ja aitaamisvelvollisuus eivät koske asutusta, loma-asutusta, puutarhoja tai yritystoimintaa.

Kaavoitettaessa poronhoitoalueella, tulee pyytää kyseiseltä paliskunnalta/paliskunnilta lausunto kaavoituksen eri vaiheissa sekä huomioida PHL53§ mukainen neuvotteluvelvol-

lisuus. Muualla kuin valtion mailla suositellaan PHL53§ kaltaisten neuvotteluiden käymistä.

Rakennusjärjestyksen ehdotuksessa kohdassa 4.1.4 *Poroaitojen ja porotilojen rakentaminen* määrätään, että *“Poroaitoja, porotiloja tai erotusaitoja ei pidetä RakL 42 § 1 mom. 8:n kohdan mukaisena erityistä toimintaa varten rakennettavana alueena. Porotilojen ja erotusalueiden rakennusten rakentaminen edellyttää aina rakentamislain mukaista luvittamista. Ulkotarhana rakennettavaa porojen pitoa ei voida sijoittaa asemakaava-alueelle, mikäli sitä ei ole erikseen asemakaavalla sallittu. Ulkotarhaa ei saa perustaa siten, että siitä voi aiheutua talousvesikaivon, lähteen tai vesistön pilaantumista. Ulkotarhan etäisyyden lähimpiin asuin- ja lomarakennuksiin tai muihin häiriintyviin kohteisiin tulee olla sellainen, että toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta haittaa kohteessa. Tarvittaessa suunnittelussa on käytettävä melumallinnusta riittävän suojaetäisyyden varmistamiseksi. Vähimmäisetäisyyksien tulee olla ympäristönsuojelumääräysten mukaiset.”*

Poroaitojen ja -tarhojen rakentaminen asemakaava-alueella tulisi olla sallittua ilman erikseen osoitettua käyttötarkoitusta, sillä voi olla mahdollista, että asemakaava-alueilla on jo olemassa tällaisia. Kiinteiden rakenteiden rakentamiseen haetaan kuitenkin tarvittaessa rakennusluvut normaalien käytäntöjen mukaisesti. On tarpeellista, että rakennusjärjestyksessä kohdassa 12.2 § määritellään, että rakennusjärjestyksen määräyksistä voidaan poiketa erityisestä syystä tai saamelaiskulttuurin ja / tai saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytysten niin vaatiessa. Ilmastonmuutos voi muuttaa olosuhteita yllättävästi, ja paliskunnille tai poronhoitajille voi tulla tarpeita rakentaa uusia aitoja tulevaisuudessa uusillekin alueille. Poroaitojen rakentaminen voi olla välttämätöntä toimivan poronhoidon järjestämiseksi.

Alueen paliskuntien esittämät huomiot ja lausunnot rakennusjärjestyksestä tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Matti Riipi
Hallituksen puheenjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Vilma Sanaksenaho, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi